

DANKLIED BIJ DE HERDENKING VAN 75 JAAR BEVRIJDING

- 1) DE ACHTERGROND
- 2) DE TOONHOOGTE
- 3) DE MELODIE

Preek over Psalm 75:1-2

**“VOOR DEN OPPERZANGMEESTER, ALTASCHETH;
EEN PSALM, EEN LIED VOOR ASAF. WIJ LOVEN U,
O GOD, WIJ LOVEN, DAT UW NAAM NABIJ IS; MEN
VERTELT UW WONDEREN.”**

ds. D. Burggraaf - hersteld hervormd emeritus

Mei 2020

Liturgie

- Ps. 66:5-10
- Ps. 108:2-7
- Ps. 74:2-12
- Ps. 75:1-6

1^e Schriftlezing: Deuteronomium 9:24-29

24 WEDERSPANNIG ZIJT GIJ GEWEEST TEGEN DEN HEERE, VAN DEN DAG AF DAT IK U GEKEND HEB. 25 EN IK WIERP MIJ NEDER VOOR DES HEEREN AANGEZICHT, DIE VEERTIG DAGEN EN VEERTIG NACHTEN IN DEWELKE IK MIJ NEDERWIERP, DEWIJL DE HEERE GEZEGD HAD DAT HIJ U VERDELGEN ZOU. 26 EN IK BAD TOT DEN HEERE EN ZEIDE: HEERE HEERE, VERDERF UW VOLK EN UW ERFDEEL NIET, DAT GIJ DOOR UW GROOTHEID VERLOST HEBT, DAT GIJ UIT EGYPTE DOOR EEN STERKE HAND HEBT UITGEVOERD. 27 GEDENK AAN UW KNECHTEN, ABRAHAM, IZAK

EN JAKOB; ZIE NIET OP DE HARDIGHEID DEZES VOLKS, NOCH OP ZIJN GODDELOOSHEID NOCH OP ZIJN ZONDE, 28 OPDAT HET LAND VANWAAR GIJ ONS HEBT UITGEVOERD, NIET ZEGGE: OMDAT HEN DE HEERE NIET KON BRENGEN IN HET LAND WAARVAN HIJ HUN GESPROKEN HAD, EN OMDAT HIJ HEN HAATTE, HEEFT HIJ HEN UITGEVOERD, OM HEN TE DODEN IN DE WOESTIJN. 29 ZIJ ZIJN TOCH UW VOLK EN UW ERFDEEL, DAT GIJ DOOR UW GROTE KRACHT EN DOOR UW UITGESTREKTEN ARM HEBT UITGEVOERD.

2^e Schriftlezing 2: Psalm 75

1 VOOR DEN OPPERZANGMEESTER, ALTÁSCHETH; EEN PSALM, EEN LIED, VOOR ASAF. 2 WIJ LOVEN U, O GOD, WIJ LOVEN, DAT UW NAAM NABIJ IS; MEN VERTELT UW WONDEREN. 3 ALS IK HET BESTEMDE AMBT ZAL ONTVANGEN HEBBEN, ZO ZAL IK GANS RECHT RICHTEN. 4 HET LAND EN AL ZIJN INWONERS WAREN VERSMOLTEN, MAAR

IK HEB ZIJN PILAREN VASTGEMAAKT. SELA. 5 IK HEB GEZEGD TOT DE ONZINNIGEN: WEEST NIET ONZINNIG; EN TOT DE GODDELOZEN: VERHOOGT DEN HOORN NIET. 6 VERHOOGT UW HOORN NIET OMHOOG, SPREEKT NIET MET STIJVEN HALS. 7 WANT HET VERHOGEN KOMT NIET UIT HET OOSTEN, NOCH UIT HET WESTEN, NOCH UIT DE

WOESTIJN; 8 MAAR GOD IS RECHTER; HIJ VERNEDERT DEZEN EN VERHOOGT GENEN. 9 WANT IN DES HEEREN HAND IS EEN BEKER, EN DE WIJN IS BEROERD, VOL VAN MENGELING, EN HIJ SCHENKT DAARUIT; DOCH ALLE GODDELOZEN DER AARDE ZULLEN ZIJN DROESEMS

UITZUIGENDE DRINKEN. 10 EN IK ZAL HET IN EEUWIGHEID VERKONDIGEN, IK ZAL DEN GOD JAKOBS PSALMZINGEN. 11 EN IK ZAL ALLE HOORNEN DER GODDELOZEN AFHOUWEN; DE HOORNEN DES RECHTVAARDIGEN ZULLEN VERHOOGD WORDEN.

Inleiding

“Zing, vecht, huil, bid, lach, werk en bewonder. Niet zonder ons.” Dat was de tekst die men, gesteund door het Comité 4 en 5 mei, onze Nederlandse natie collectief op de lippen wilde leggen op Bevrijdingsdag.

Wij houden het vandaag, als we de Bevrijding herdenken, liever bij een ander lied: een Psalm uit een te vaak dichtgeslagen Boek, een Woord van hoop voor mensen zonder schuilhoek of achter dichtbeslagen ramen. Een Woord van troost voor eenzamen met snelvergeten namen en voor vruchteloze zoekers. Het Woord van God, daaronder komen we samen, als het goed in een belijdenis van afhankelijkheid, dankbaarheid en ook met de smeekbede om verlossing van (ook) onze mateloze trots.

Deze Psalm is een lied, bedoeld om uit veler monden gezongen te worden. Een lied, bovenmate geschikt om ter gelegenheid van 75 jaar Bevrijding zingend mee in te stemmen. De tekst voor de preek vindt u daarom niet bij wijlen Ramses Shaffy, maar in het heilig Woord van de levende God, Psalm 75:1-2

“Voor den opperzangmeester, Altascheth; een psalm, een lied voor Asaf. Wij loven U, o God, wij loven, dat Uw Naam nabij is; men vertelt Uw wonderen.”

Het thema voor de preek is: Danklied bij de Bevrijding

- 1. De achtergrond**
- 2. De toonhoogte**
- 3. De melodie**

1. De achtergrond

Gemeente, bij alle onzekerheden die er zijn over de concrete achtergrond die de, voor ons onbekende, dichter voor ogen stond, zijn de Bijbeluitleggers het er gezamenlijk wel over eens dat Psalm 75 een lied is wat van uitkomst zingt. Uitkomst uit de nood die geleden werd. Bevrijding uit de moeilijke omstandigheden waarin de dichter verkeerd had. Kennelijk was hij daarin niet alleen terechtgekomen, maar het volk (in welke zin of hoedanigheid dan ook) als geheel. Dat is dan ook de reden dat de Psalm, die ook een lied genoemd wordt, bedoeld is voor de opperzangmeester. Dat is de leider van het grote koor van zangers (en muzikanten) rondom het heiligdom. Nee, het is geen werelds lied van vrijheid-blijheid, dat maar al te snel omslaat in losbandigheid en een zogenaamde 'vrijheid' die God van Zijn eer en de naaste (en zichzelf) van gepaste liefde, aandacht en respect beroofd.

Als we in deze preek straks ook de toonhoogte overdenken, dan zal het duidelijk zijn, dat hiermee vooral vers 2 is bedoeld. Dat vers begint hoog: de lof van de Heere, de God van hemel en aarde. De enige Heerser van het heelal. Hij, Die in de Hemel der hemelen Zijn troon heeft, Die een ontoegankelijk Licht bewoond. Uit mensenmonden, met mensenlippen en mensentongen wordt Zijn lof gezongen.

Daar is alle reden toe, want als de Heere geen uitkomst had gegeven, dan waren zij nog in die nood geweest. Als David (aan wie sommigen de Psalm toeschrijven, vgl. Kanttekening 4 op Ps. 75:1) niet door de Heere was uit- en doorgeholpen, dan was Saul vast wel geslaagd in zijn boze opzet om David te willen doden.

Of als de Heere ten tijde van de belegering van Jeruzalem door de Assyrische koning Sanherib (vgl. 2Kon. 18-19), niet Zelf (door middel van een engel) het schier onoverwinnelijke leger verslagen had, dan zou de dag van benauwdheid voor de belegerde koning Hiskia hebben voortgeduurd. Dan was het slechts een kwestie van tijd geweest, of Sanherib, die bijna alle vaste steden van Juda al onder controle had, zou ook Jeruzalem overwonnen en ingenomen hebben.

Welke nood er ook precies geweest is, voor de dichter van Psalm 75 is het: ere Wie ere toekomt: de Heere, de God van Israël. Hij is het, Die hun deze

welddad, deze verlossing gegeven heeft en daarom wordt de Heere de lof, de dankzegging en de ere toegezongen. In deze Psalm en ook elders in de Bijbel.

Dat is in het leven van het volk van Israël, hoewel ze er vanwege Gods heerlijke daden alle reden toe hadden, niet altijd zo geweest. Ook daarover spreekt de Heilige Schrift een eerlijke taal. Daarvan getuigen soms klaagpsalmen, die er gewag van maken hoe het volk door eigen schuld, ontrouw en ongeloof in de moeilijkheden belandde.

Denk bijv. eens aan het klaaglied, Psalm 74, die aan Psalm 75 vooraf gaat. Psalm 74: “een onderwijzing voor Asaf.” Asaf was het hoofd van een Levitisch zangersgeslacht t.t.v. David. Toen waren de omstandigheden niet zo heerlijk en vol van reden tot dankzegging vanwege de daden van de Heere. Integendeel, het heiligdom was verwoest, het volk werd verdrukt door vreemde mogendheden. Mogendheden die spotten met de Naam en de dienst van Israëls God. De Naam van God, leek niet nabij en toch – op de puinhopen – mocht de dichter de Naam van God aanroepen en getuigen: “Evenwel is God mijn Koning vanouds af, Die verlossingen werkt in het midden der aarde.” Dat geloof had geen schipbreuk geleden, want de Heere – hoewel vertoornd en vergramd tegen de schapen van Zijn weide, had een overblijfsel, een rest gelaten, bij wie de hand in eigen boezem ging en er schuldig uitkwam. En die door Gods genade en vanwege de heerlijkheid van Zijn Naam toch niet konden nalaten om met de dichter op de puinhopen van het heiligdom hun nood aan de Hemel bekend te maken. Er zijn bijbeluitleggers die vermoeden dat Psalm 75 weleens het antwoord van het bevrijde volk zou kunnen zijn, wat met Psalm 74 hun klaaglied voor Gods aangezicht gezongen en gesmeekt heeft. Ze zijn daarin niet beschaamd geworden!

Hoe het ook zij, of Davids vlucht voor Saul, of Hiskia's belegering door Sanherib, of de nood van Psalm 74 de achtergrond vormt voor het danklied van Psalm 75, het maakt niet uit. David, Hiskia en de dichter van Psalm 74, ze kenden het leven met God. Nee, zo waren ze niet geboren. Uit en van zichzelf net zo werelds, goddeloos en zondig als Saul, Sanherib en de spotters uit Psalm 74, maar de Heere was in hun leven gekomen. De Heilige Geest had Zijn Goddelijk werk gedaan in hun hart en in hun leven. Hun (geestelijke) ogen waren opengegaan voor de heerlijkheid van de God van

Israël. Ze waren in Zijn dienst gekomen door wedergeboorte en waarachtige bekering.

Volmaakt waren ze niet. Hoe vaak lezen we in de Bijbel niet dat de bijbelheiligen – heilig vanwege Gods verkiezende liefde en het werk van Jezus Christus door de Heilige Geest toegepast aan hun hart – ook na ontvangen genade nog heel wat met hun oude bestaan, hun boze hart, vleselijke begeerten, zondige verlangens te stellen en te strijden hadden?

Één ding hadden ze gemeen: als ze op Gods plek waren, dat wil zeggen als het geloof levendig was, ze werden afgetrokken van alle aardse heerlijkheden en begeerlijkheden, en dan hun oog op God mochten slaan. Dan, om het even uit welke nood ze ook gered waren, dan gaven ze God de eer.

2. De toonhoogte

Hier in Psalm 75 is het in de aanhef, de toonhoogte van het begin van de Psalm geen éénling, maar een hele groep die de Heere de looft. Wat is loven? Dat is een belijdenis, een plechtige dankzegging¹, een uiting van dankbaarheid voor de ervaren uitredding, voor de verkregen verlossing. Daar wordt God de lof en de eer toegebracht en toegezongen door de Psalmist namens het hele volk. En met de bedoeling dat de koorleider, dat 'dirigent' Asaf deze lof aan de Allerhoogste door het koor rondom het heiligdom ten gehore zou brengen, opdat ook het volk wat in het heiligdom kwam om God de dienen en te danken, deze Psalm aangeleerd zou krijgen. Door het tempelkoor op de lippen gelegd, door de Heilige Geest in het hart gelegd – zo werd Gods lof vergroot!

Lof, eer, dankzegging. Voor ons van nature geen vreemde zaken, want wat zijn we er gevoelig voor en wat hebben we er veel voor over! Dan hoeven we niet naar de wereld te wijzen met zijn helden en idolen, want willen we in de kerk ook niet de beste ambtsdrager, de beste koster, organist of gemeentelid zijn? De beste JV-leider, het beste verenigingslid, of de beste catechisant, of degene die de catechese het beste verzielt...

¹ Engelse KJV: "Unto thee, O God, do we give thanks, unto thee do we give thanks."

Laten we maar eerlijk zijn: het doet goed als onze naam groot gemaakt wordt, en het raakt ons intens en met veel zielsverdriet als onze naam door het slijk wordt gehaald. Wat zijn wij er gevoelig voor om, als een zoeker van eigen eer, onszelf op de voorgrond en in het middelpunt te plaatsen. Tot in de kerk toe zijn er mensen met duistere praktijken, die als het om hun eigen eer en ego gaat, kosten, noch moeiten, noch zonden sparen.

Dat is echter een houding die niet alleen haaks staat op de geloofsbelijdenis van Psalm 75:2, maar die ook strijdig is met Gods goede scheppingsorde. Wij zijn niet op de wereld om onszelf op het schild te hijsen, noch om het elkaar te doen, maar God in de eerste plaats en in de hoogste mate te eren, lief te hebben en te dienen. Dát was het leven van Adam en Eva in het paradijs, voor de zondeval: God de ere, al hun liefde waardig, vanwege de grote daden van Zijn machtige en heerlijke scheppende Hand, maar bovenal om Wie Hij was en is: de Getrouwe, de Zorgende, de Zijnde, de IK-ZAL-ZIJN.

Al had de Heere het verboden, de slang prees de verboden vrucht aan. In plaats van een top van eer landden we – in het verbondshoofd Adam – in eeuwige verwoesting neer. Geen lof, eer of aanbidding, geen vrijheid of als-God-zijn, maar sterfelijk mens. Ongelukkig mens. Gebroken mens in een gebroken werkelijkheid. Verloren mens. Sindsdien krijgt niet God de eer, zelfs niet na ontvangen weldaden, maar strijken we zelf de eer op. Laten we onze spierballen zien, onze grote mond, onze dit of dat...

Het is dus eigenlijk een onbereikbare toonhoogte waar Psalm 75 mee inzet. Toch kan de dichter, kunnen de zangers zich niet inhouden. Zouden zij zwijgen, dan zouden de stenen gaan spreken. Waarom toch? Waarom wordt Gods lof nog gezongen op de aarde, buiten het paradijs? Gods lof in een wereld die in het boze ligt? De overste van deze wereld, de duivel, geeft je veel ruimte om te zingen, tot in het godsdienste leven toe, maar niet als het om Gods lof gaat. En hij weet ook hoezeer dat aansluit op ons verdorven hart.

Gemeente, kennen we dat? Zijn we zo onszelf als een ongelukkige zelfbedoeler en zoeker van eigen eer al tegengekomen? Daar is het ontdekkende licht van de Heilige Geest voor nodig! Dan zal het een eeuwig wonder zijn, wil Gods lof ooit nog over mijn lippen komen. Een wonder is nodig, om één mens, laat staan de meervoudsvorm 'wij' uit Psalm 75:2 tot lof van de God van de hemel te doen zingen!

Maar het gebeurt, het is geschiedt. De dichter zingt, de opperzangmeester herhaalt het. Asaf legt het bij het koor ook op de lippen en de 'wij' (het volk) mag van harte instemmen. Waarom? Omdat de Heere het heeft gedaan! Hij heeft het op de lippen en in het hart gelegd. Ze belijden dat de verlossing of uitredding tegen welke achtergrond de Psalm gedicht is, alleen aan de Heere te danken is, de Bewaarder en Bevrijder van Zijn Israël.

De weldaad die hier bezongen wordt, de reden voor hun lof en dankzegging aan Gods adres, wordt in Psalm 75:2 wel op een hele bijzondere wijze getypeerd. Zij loven God, maar dat niet alleen: "wij loven, dat Uw Naam nabij is; men vertelt Uw wonderen."

Gods Naam nabij – wat betekent dat? In de Bijbel duidt de naam vaak het wezen aan. Zeker als het de Naam van God betreft, dan ziet dat op het geheel van het heilige Goddelijke Wezen. Dat 'enig en eenvoudig geestelijk Wezen, Hetwelk wij God noemen' (vgl. Art. 1 NGB). De Eeuwige, de Onbegrijpelijke, de Onzienlijke, de Onveranderlijke, de Oneindige, de Almachtige, de volkomen Wijze, de Rechtvaardige, de Goede, de zeer overvloedige Fontein van alle goed: Zijn Naam is nabij. Dat wil zeggen: de psalmist gelooft, belijdt en weet, niet alleen dat God bestaat, maar ook dat Hij nabij is. De heilige God dichtbij. Is dat geen wonder voor mensen die Zich bij God vandaan hebben gezondigd? Zijn wij het niet waard, dat God – met eerbied gesproken – overal Zijn tent zou opslaan en Zijn Naam zou planten, behalve dan bij ons op de aarde?

Toch is het Gods welbehagen geweest om uit alle volkeren van de aarde, Zich onder Israël bekend te maken met Zijn heiligen Naam. Zich temidden van dat volk, wat Hij Zich ten eigendom verkoren heeft, Zijn Naam voort te planten van geslacht tot geslacht.

De IK-ZAL-ZIJN, de eeuwige God, de Heere van hemel en aarde, Hij is nabij en niet ver. Als dat het geval is, dan kan het niet anders of de grootste overmacht aan vijandige legioenen, zal het onderspit moeten delven. Als Hij nabij is, dan kan het niet anders of de bezetter ten tijde van het duivelse Derde Rijk, die zich zo zeer op de uitroeiing van het Godsvolk had aangelegd, zal vroeg of laat verslagen worden en geen 'Endsieg' behalen, maar een eeuwige ondergang.

Ondertussen was er wel heel wat gebeurd. Toen, ten tijde van de Psalm, maar ook nu 75 jaar geleden. Aan Bevrijdingsdag gaat immers de Dodenherdenking vooraf. Ook aan de bevrijding die Psalm 75 bezingt, is heel wat moeite, verdriet, angst, benauwdheid voorafgegaan – ook al kennen we de precieze omstandigheden niet. Oorzaak is de overste van deze wereld, de duivel, die altijd trouwe dienaren vindt om tegen God en tegen Zijn volk te strijden. Of het nu tegen het Joodse volk of de Christelijke gemeente is. Één ding is zeker: met Gods Naam aan boord, zal niemand schipbreuk lijden. Met onze eigen naam overigens wel...

“Men vertelt Uw wonderen.” Het was in de geschiedenis van het volk Israël niet verborgen gebleven, wat het betekende, dat onder hen de Naam van de Heere, en daarmee de Heere Zelf, aanwezig was. De machtige hand van Farao was gebroken, Gods Hand leidde hen uit Egypte uit. De Bevrijder van Israël ging Zelf voorop – de Ark van het verbond was er later het teken van tijdens die lange woestijnreis. Het zou te ver voeren om hier de geschiedenisboeken van Israel helemaal door te gaan, maar op elke bladzijde komen we Zijn heerlijke bevrijdende en goedertieren Naam tegen. IK-ZAL-ZIJN. Nee geen ‘god’ als de Baäl, of die van de islam, het boeddhisme of het hindoeïsme, maar de levende God en Vader van de Heere Jezus Christus. Van Wie je op aan kan, zowel wat Zijn Zegen, alsook wat Zijn waarschuwingen, vloek en toorn betreft. Een God, Die Zich op de aarde een volk roept en samenbrengt om er in de eeuwige heerlijkheid een hemels huis, een gebouw niet met handen gemaakt, mee te vullen tot Zijn eer. Een God, Die bevrijdt, zelfs uit de banden van de grootste nood, de dood, het graf, de hel. Een God, Die de wereld alzo heeft liefgehad, dat Hij Zijn eniggeboren Zoon gezonden heeft. Overgegeven tot de vervloekte dood aan het kruis, opdat een ieder die in Hem gelooft, niet verderve, maar het eeuwige leven hebbe. Een God Die Zijn volk verlost van het grootste kwaad om het te brengen tot het hoogste goed.

In de weg van de nabijheid van Zijn Naam, Die in de Heere Jezus Christus ten volle geopenbaard is in de wereldgeschiedenis en in de heilsgeschiedenis. Gemeente, heeft de Kerk van Jezus Christus, hebben de gelovigen uit het Joodse volk en uit de heidenen, daarop ziende niet alle reden om Hem te loven voor de wonderlijke daden van Zijn Hand? Die God,

Die als het ons uit de hand liep of loopt – een verloren zaak! – dat het Hem niet en nooit uit de Hand loopt. Dat Hij gedenkt aan de trouw van Zijn verbond, om Wie Hij is en vanwege van het volmaakte offer van het Lam Gods.

Is het deze Naam niet, Die zo pijnlijk ontbrak in de week dat Nederland de doden herdacht en de bevrijding van Nazi-Duitsland vierde? Waar werd Zijn Naam genoemd en geroemd? Vijfenzeventig jaar geleden kon het grootste gedeelte van het Nederlandse volk ongetwijfeld, tenminste uitwendig nog, instemmen met de woorden van Psalm 75. In menig kerk, of gebouw wat als kerk dienst deed, zal het geklonken hebben: “U alleen, U loven wij.” Driekwart eeuw later, moeten we het allemaal ‘samen’ doen, kan het niet zonder ons, maar lijkt het alsof het wel zonder de Heere kan... Heeft het Nederlandse volk, eens een gedoopte natie, niet massaal de Heere vergeten? Maar is het bij ons, in de kerk(en), anders? Van dezelfde lap gescheurd, toch....?

Hoe is het daarom bij ons geweest op vijf mei? De alleroudsten onder ons, die het toen hebben meegemaakt, zou ik willen vragen: hoe is het u vergaan na vijf mei 1945? Wat was Zijn Naam nabij, op D-day, wat was Zijn Naam nabij en moest zelfs het communistische Rode Leger dienen om Nazi-Duitsland te doen capituleren. Ware het anders geweest, dan hadden we nu Duits gesproken en zou er geen Joodse naaste meer geweest zijn.

Hoog was dus de toon waarmee de zangers van Psalm 75 hun verlossing door de Heere mochten belijden en bezingen. Hoog was de toon die in Nederland en andere bezette gebieden (en zelfs hier en daar in Duitsland) werd aangeheven na WOII. Hoog de toon van de Christelijke gemeente, als ze mag roemen van de bevrijding door het bloed van het Lam.

→ Tussenzang: Psalm 74:2 en 12.

3. de Melodie.

Wat ik bedoel? Niet of er bladmuziek of geluidsopnamen bewaard gebleven van de originele melodie van Psalm 75. Dat is zover ik weet niet het geval.

Toch staat er boven Psalm 75 nog een aanwijzing die ik tot nu toe niet in de preek genoemd heb. Een aanwijzing die ons in de voorbereiding voor deze preek in de studeerkamer steeds meer te zeggen kreeg. Ook tegen de achtergrond van de huidige crisis ten gevolge van het Corona-virus en de maatregelen daaromtrent.

Hoewel het niet geheel zeker is, vermoeden de meeste Bijbeluitleggers dat het hier om een muzikale aanwijzing gaat, waarom het woord (o.a. in de Statenvertaling) onvertaald gebleven is: Al-tascheth. Een bijzonder woord, wat we in deze vorm slechts vijf keer in het Oude Testament tegenkomen: naast het opschrift van vier Psalmen (57, 58, 59 en 75) alléén in Deut. 9:26. Letterlijk vertaald, betekent Al-taschet: verderf of verniel niet, vernietig niet, richt niet te gronde. Sommigen vermoeden dat het in het opschrift boven de psalmen een verwijzing is naar de melodie van een bepaald lied wat zo heette, of dat het bijzonder in het leven van David een veel gebruikte smeekbede was (vgl. Kanttek. Op Ps.57:1). Het zou dan dus een muzikale aanwijzing kunnen zijn.

Hoe het vanuit het Hebreeuws in de context van Psalm 75 precies te verklaren is, is moeilijk te zeggen. Maar het is, letterlijk vertaald, wel een diep Bijbelse toon, waarom we het in de toepassing van de preek op deze wijze naar voren zullen proberen te halen.

De grootste bevrijding uit Israëls geschiedenis, het is al genoemd, was wel de bevrijding uit Egypte. Dat dat de Hand van de Eeuwige geweest was, daaraan twijfelde niemand, die gezien had hoe achter het bloed van het paaslam de oudste in leven bleef, terwijl Egypte in rouw gedompeld werd in de nacht van de Exodus.

Aan de overkant van de Rode Zee hadden ze Gods lof gezongen en zo vaak onderweg. Maar toen Mozes in hun ogen – na de Wetgeving op de Sinaï – te lang wegbleef, stond er ineens een gouden kalf wat hun lof oogstte en hun eer ontving. De grootse bevrijding net achter de rug, of ze keerden zich alweer van de Heere hun God af. Dat is nu een mens, ook een godsdienstig mens van nature en zelfs (ook Gods kinderen) na ontvangen genade.

Als Mozes dit gebeuren (tegen het einde van de zijn leven en de woestijnreis van het volk) opnieuw verhaalt, dan valt het woord “Al-tascheth” in de

smeekbede die Mozes, plat op de grond liggend, voor Gods aangezicht uitsprak ten gunste van het ongehoorzaam volk.

Het was de Heere niet onbekend wat het volk gedaan had. De hoogste Rechter sprak het oordeel: het volk heeft het ‘verdorven.’² Het volk heeft het zelf vernield, vernietigd, en ten gronde gericht. Hoe dan? Door zich af te keren van Gods weg, heeft het volk het zich waardig gemaakt dat de Heere het zal verdolgen en hun naam zal uitwissen.

Dát tekent de ernst van de zonde, het verlaten van de weg en het Woord van God. Toen was het Mozes, die zich als voorbidder tussen een vertoornd God en een zondig volk neerboog. “Heere HEERE, verderf Uw volk en Uw erfdeel niet, dat Gij door Uw grootheid verlost hebt (...).” (Deut. 9:26) Zie niet op de zonde van dit volk, maar gedenk aan Uw trouwverbond en aan Uw eer – zegt Mozes dan met zoveel woorden. Daarin is hij ook een type van Christus geweest, dé Voorbidder en Tussentreder, tussen God en Zijn uitverkoren Kerk.

Schrift met Schrift vergelijkend, meen ik dat dat ten diepste de achtergrond van het “Al-tascheth” boven Psalm 75 is. Om niet te vergeten, dat als God het niet verhoedt, wij de weldaden doorbrengen tot ons eigen verderf. Dat we op 5 mei 1945 of 2020 hard meezingen met Psalm 75 (of het zesde couplet uit ons volkslied), maar in de dagen/jaren erna de Heere weer verlaten en vergeten. Is dat niet wat er in het herrijzend Nederland na WOII gebeurd is? We likten vooral onze eigen wonden in het voorbijgaan aan schuld en medeplichtigheid. Het zou nog heel wat jaren duren eer Nederland zou bekennen en met spijt belijden hoeveel meelopers en wegkijkers er onder de Duitse bezetting waren, en hoeveel Joden dat ook het leven had gekost...

De weg die wij (niet: zij, maar wij en onze vaders tevens) sinds 1945 gegaan zijn, één hele duidelijke richting zien: weg bij de Heere vandaan, eigengekozen wegen, eigengekozen wetgeving, eigengekozen rechtspraak, eigengekozen leven, met eigengekozen levensinvulling en tenslotte een eigengekozen dood. ‘Vrijheid’ zonder de Bevrijder, wie zou niet wenen? Ja, maar dat zij wij toch niet? Wij zijn toch van de Hersteld Hervormde Kerk? Dat geldt toch de grote boze buitenwereld? Laten we voorzichtig zijn!

² Hetzelfde Hebreeuwse grondwoord, ‘tascheth’ uit ‘al-tascheth.’

Hebben wij de erfenis niet verkwanseld door te denken dat en te doen alsof we het lek boven hadden na 1 mei 2004? Vragen wij bij alle bovengenoemde keuzes nog “wat wilt Gij dat ik doen zal”? Of is dat hopeloos ouderwets en zien we liever (tot in de kerk toe) mensen naar de ogen?

“Vernietig niet!” Dat moge bij alle maatschappelijke afval en verval ook binnen de kerk(en) wel het gebed zijn of worden. Ook op het grondvlak van onze kerk spelen zich soms duistere praktijken af. Vergaderingen, die gezeten zijn (om het met Psalm 58 te zeggen) om recht te doen, spreken zij recht? Slachtoffers van onrecht of misbruik worden soms als daders gezien omdat ze zwijgen doorbreken. Mensen worden geïntimideerd, ambtsdragers soms onder zware druk gezet om Bijbelse principes los te laten...

Om kort te gaan: waar het zo uitkomt, heeft men kerkelijk en staatkundig al menig baken verzet.³ Helaas ook als het over toch al zo kwetsbare en vaak gekwetste (groepen) mensen in de marge of aan de rand gaat. Dan lijkt elk doel geheiligd om hen zoveel mogelijk monddood te maken. Wie er probeert kritisch op te wijzen, wordt weggezet als spelbederver. En zo dansen we, ook als kerkmensen – als God het niet verhoedt – vrolijk voort rondom de gouden kalveren van de 21^e eeuw. Totdat de maat eens vol zal zijn en Christus terugkomt op de wolken, ten oordeel!

Groot zijn de daden van de Heere geweest, ook in de geschiedenis van Nederland. Vijfenzeventig jaar na de Bevrijding (en tachtig jaar na de brute inval in 1940) past het ons om met de woorden van Psalm 75 God de lof en de ere toe te brengen. Maar wie beseft, waar we er als land en volk, vorstenhuis, overheid, kerk en staat mee gebleven zijn, mocht met Mozes wel plat op de grond gaan liggen en het smekend uitroepen: Al-tascheth: verderf en verniel niet. Richt ons, o Heere, niet te gronde – om Jezus wil! En dat niet alleen, want de rest van Ps. 75 spreekt ook van een ernstig voornemen om terug te keren tot het recht, tot de Heere en Zijn dienst, met oog en hart voor de naaste.

³ Ondergetekende in het RD op 29-04-2014.

“Zing, vecht, huil, bid, lach, werk en bewonder. Niet zonder ons.” De wereld denkt dat zij onmisbaar is, hier beneden is het niet. Al ligt er voor alle aardbewoners wel een dure roeping! Ware vrede, vrijheid en bevrijding, het echte zingen, vechten, huilen, bidden, lachen, werken en bewonderen, in ons zonder ons, maar niet zonder Hem – zo mogen Gods kinderen zeggen, belijden en vertellen.

Zonder Hem zijn wij, als volk, kerk en vaderland, verloren. Zonder Hem, kunnen we niet echt zingen, gaan onze tranen verloren, is ons gebed geen bidden, zal het lachen ons vergaan, is al ons werken tevergeefs. Maar als we Hem leren bewonderen, dan gaan we ons verwonderen over Zijn heerlijke Naam, geopenbaard in Jezus Christus. De Heiland van Wie de Kerk het niet klein kan krijgen: niet zonder ons – vanwege Gods verkiezende liefde en de dure prijs van Christus’ bloed, toegepast door de Heilige Geest aan het hart.

“U alléén, U loven wij, ja, wij loven U, o Heere!” Gelukkig mens, gelukkig volk, wat dit Bevrijdingslied aanheft! Nog is het niet te laat, nog is Zijn Naam nabij, de Naam van Israëls Bevrijder. Hij, Die naar het vrije van Zijn welbehagen voortgaat met Zijn te Naam voort te planten van geslacht tot geslacht, zal Zelf de lofzang gaande houden, door de Hand van Jezus Christus en de onwederstandelijke werking van de Heilige Geest. Tot in eeuwigheid!

Amen.

Collecte / vrijwillige bijdrage

Aangezien ds. D. Burggraaf in 2008 om gezondheidsredenen het emeritaat verleend werd, en de arbeidsongeschiktheidsvoorziening van de HHK sindsdien helaas niet voorziet in behoud van koopkracht, is hij hiervoor op giften aangewezen. Wie daaraan vrijwillig een bijdrage wil leveren, wordt gewezen op het Fonds Hominee. Dit kan (anoniem) via bankrekening

IBAN: NL18 MOYO 0804 8231 54

ten name van ds. D. Burggraaf.

Voor meer informatie zie: www.hominee.nl/fonds-hominee

Contact: admin@hominee.nl